

TADIJA SMIČIKLAS I MATICA HRVATSKA*

Pregledni rad

UDK 061.22(497.5)*18*

Autor u radu razmatra historiografsko i književno djelovanje Tadije Smičiklasa u Matici hrvatskoj s posebnim osvrtom na razdoblje u kojemu je bio na čelu spomenute ustanove, te napominje da je bio jedan od nezinih najznačajnijih i najznačajnijih predsjednika.

Smičiklasove relacije prema Matici hrvatskoj su trostruke. Bio je on Matičin autor, Matičin dužnosnik i Matičin povjesnik. A tome bi valjalo dodati još jednu dimenziju tih odnosa, koja je doduše neformalna ali ipak nije zanemariva. To je dimenzija društvenog života, i od nje ćemo krenuti u ovo razmatranje naše teme, jer je ta dimenzija za našu temu, čini mi se, temeljna.

U prvoj polovini sedamdesetih godina u Matici hrvatskoj ustalio se mali ali vrlo utjecajni krug ljudi koji se nisu nalazili samo na Matičinim sjednicama nego i u svakodnevnim društvenim kontaktima. Mogli bismo ga s pravom nazvati Šenoininim krugom, jer je August Šenoa doista bio njegov pravi i nezamjenjiv *spiritus agens*. Taj Matičin, taj Šenoin društveni krug imao je svoje redovite sjedeljke, uz biljar i čašu vina, najprije u kavari na Strossmayerovu šetalištu, potom u kavari "K sjeruci", na uglu Jelačićeva trga i ulice Marije Valerije, a pripadali su mu Ivan Kostrenčić, Josip Eugen Tomić, Ivan Tkalić i Tadija Smičiklas. U tom društvu veseljaka, ljudi vedre naravi i dobre volje, pljuštale su šale, ali su i vođeni ozbiljni razgovori o svemu što je donosila naša tadašnja politička i kulturna zbilja. U tom su krugu često sijevale i vrlo poticajne ideje, pa nije pretjerano reći da je to bio intelektualni stožer koji je, tih sedamdesetih godina XIX. stoljeća, osjetljivo utjecao na stvaralaštvo, ali i na opću kulturnu i duhovnu razinu zagrebačkoga (a smijemo li reći i uopće hrvatskoga?) građanstva.

Nema dvojbe da je ta sredina poticajno djelovala i na mladoga Smičiklasa. Ona ga je zacijelo stimulirala, možda najprije da se prihvati, a potom i da ustraje u dovršenju teškog, za mlada čovjeka kakav je on tada bio i vrlo ambicioznog posla, u kome nije imao ni prethodnika, pa prema tome ni uzor, to jest, da napiše prvu cjelovitu sintezu hrvatske povijesti od najstarijeg doba do Jelačića. Objektivno, to je lako pretpostaviti. Za mene je, međutim, izvan dvojbe i to, da je Smičiklas upravo u tom društvu okrijepio svoj stil, stekao punu sigurnost u čistom i jednostavnom pisanju, koje najizravnije prodire u dubine i najpunije, najcjelovitije obuhvaća složenost činjenica, a i razmišljanja o njima.

* Prema zahtjevu autora tekst se objavljuje bez bilježaka.

Smičiklasova *Povijest hrvatska* pojavila se nakladom Matice hrvatske, i to, pomalo neuobičajeno, najprije drugim dijelom, 1879., a tek tri godine kasnije, 1882., i prvim. Događaj je bio zaista velik, a velik bi u to doba bio i za mnoge druge narode. Nećemo ulaziti u to, kako je djelo primljeno u stručnim krugovima i u javnosti; spomenut ćemo što ulazi u okvir naše teme, da je sâm Šenoa pojavu njegova drugog dijela, 1879., pozdravio veselom kajkavskom pohvalnicom *Carmer*, tiskanom kao letak, samo za uži krug prijatelja, u kojoj je Smičiklas nazvao hrvatskim Herodotom. Značenje je njeno uvećano činjenicom, da ta prigodna pjesma nije bila prigodničarske vrijednosti, jer je u novije vrijeme ušla i u rigoroznije izbore Šenoinih pjesama, a našla se i u nekim antologijama hrvatskog pjesništva.

S ta dva sveska, dva dijela svoje *Povijesti hrvatske*, uvrstio se Smičiklas u redove Matičinih pisaca, a to je svakako značilo u ono doba veliku čast, jer su Matičini pisci tada bila prva pera hrvatske znanosti i književnosti.

Još jednom se Smičiklas pojavio kao Matičin autor *Spomen knjigom* o 50-godišnjici Matice hrvatske 1892., koju je napisao zajedno s Franjom Markovićem. Najveći dio knjige je ipak Smičiklasov. Osim *Povijesti Matice hrvatske*, koju je napisao i govorio na Matičinoj glavnoj skupštini 19. lipnja 1892., a tiskana je na uvodnome mjestu u *Spomen knjizi*, Smičiklas je napisao još biografske studije o grofu Janku Draškoviću, Ivanu Mažuraniću, Matiji Mesiću, Ivanu Kukuljeviću, Vjekoslavu Babukiću, grofu Ivanu Nepomuku Draškoviću, Dušanu Koturu i Antunu Mažuraniću; ukupno 220 stranica od svih 338, koliko ih ima u knjizi. Kulturno-povijesna vrijednost ovoga djela je možda i neprocjenjiva. Dostatno je reći, da je ona danas jedini vjerodostojni izvor iz kojega možemo s pouzdanjem crpiti desetine i stotine naoko nevažnih, ali provjerenih, vrlo sugestivnih i poticajnih činjenica koje možda i nisu važne same po sebi koliko po zaključcima što ih impliciraju. Da ništa drugo nije uradio za Maticu hrvatsku, sama ova knjiga bila bi zalag da mu se u povijesti Matice hrvatske, najstarijega hrvatskog književnog i znanstveno-popularnog društva, osigura iznimno mjesto.

Ali je Smičiklas za Maticu hrvatsku još više, upravo najviše učinio kao njen dugogodišnji član i dužnosnik.

Članom Matice hrvatske postao je još 1873., potkraj njezina ilirskog razdoblja, ali je punu aktivnost razvio u njoj tek od 1874., kad je ona promijenila ilirsko ime i postala ono što je u biti i do tada bila: Matica hrvatska. Ustvari, među inicijatorima te promjene bio je i on. Čim su nova pravila bila potvrđena, malo prije glavne skupštine 29. studenoga 1874., na kojoj su ona bila i proglašena, pisao je Smičiklas u Šenoinu *Viencu*: "Zašto to učinismo? Priznajemo imenu ilirskomu, da je prije trideset godina bilo kao narodno, još i više, jer je potrgana uđa naroda sklappalo u jedno živo tijelo; priznajemo, da je s imenom ilirskim poraslo najljepše i najzanosnije doba hrvatske povijesti. Ali sav je narod to ime pokopao, pak mu ni mi ne mogosmo sada istom novi hram graditi. Ime je hrvatsko jače, ono zove Hrvata pod narodnu zastavu, ono promiče svu svijest narodu, ono se jasno javlja svakim dahom narodnim. Suvišno bi malne bilo duljiti govor o njegovom pravu na staru Maticu ilirsku."

Sviješću i poletom, koji izbija iz tih riječi, ušao je u prvi odbor reformirane Matice hrvatske, najprije kao tajnik, potom odbornik, dok najzad nije izabran i za predsjednika Matice hrvatske. Četvrt stoljeća bio je Matičin dužnosnik, što samo za sebe govori i o njegovim sposobnostima, a onda i zaslugama.

Za vrijeme Kukuljevićeva predsjednikovanja bio je među najzaposlenijim odbornicima. Ne treba ni reći da su s vremenom zaboravljeni mnogi njegovi pothvati, što ih je obavio kao tekuće poslove u svakodnevnoj praksi. Ali je u nekoliko važnih akcija ostavio neizbrisiv trag. Jedna od njih je vezana uz sabiranje hrvatskih narodnih pjesama. Matičin odbor zaključio je, 31. ožujka 1880., da u odbor za izdavanje prvog sveska, uz Šenou, Markovića, Jurkovića i Kostrenčića, uđe i Smičiklas. Pred odborom je bio zadatak da sustavnije nastavi i dovrši zamašan organizatorski i stručno-znanstveni rad, koji je u Matici hrvatskoj započeo još nekoliko godina ranije, a najveći dio posla snosio je i prije i sada Smičiklas. On je bio i autor *Poziva na sabiranje hrvatskih narodnih pjesama*, što ga je Matica hrvatska tiskala i razaslala još 1877. svojim povjerenicima, pa je sasvim prirodno da je i u ovom odboru *ad hoc* njegova uloga bila najvažnija. Temeljiti i sistematičan, Smičiklas je nedvojbeno bitno pridonio uspjehu ove zamisli.

Šest godina kasnije, 4. svibnja 1886., bio je izabran u odbor za gradnju Matičina doma, uz Janka Jurkovića, Eisenhuta, Frana Folnegovića, Blaža Lorkovića i neke druge. I ovdje je njemu pripala ključna uloga, jer na odborskoj sjednici u srpnju iste godine on podnosi izvješće o građevinskom nacrtu i o troškovniku. Sve je to bilo primljeno i zgrada je bila dovršena, kao što se zna, za manje od godine dana. Već u svibnju 1877. raspravljalo se u Matičinu odboru o iznajmljivanju stanova u novoj zgradi.

Smičiklas je već tada predlagao, da se u prostorijama Matice hrvatske osnuje čitaonica, ili, kako je rekao, neka vrst literarnog kluba, izradio je za nj i program, "da se što bolje i korisnije upotrijebe Matičine krasne prostorije", predviđao je tu veći broj novina i časopisa iz drugih zemalja, ali je ideja ostala neostvorena, iako se o njoj u Matičinu odboru dugo i višekratno raspravljalo.

Ali, ako i neostvorena, ova je ideja vrlo karakteristična za Smičiklasa. Predstavlja ga kao čovjeka koji u svom zanimanju nije usko ograničen svojom strukom, nego se živo zanima i za druge oblike znanstvene i kulturne djelatnosti. Upravo neumornom i svestranom djelatnošću u Matici hrvatskoj, koju je razvijao na gotovo svim područjima njezina rada, stekao je Smičiklas ugledno mjesto u hrvatskom javnom životu.

Godina 1889. protekla je za Maticu hrvatsku sva u crnini. Najprije je, 20. ožujka, umro potpredsjednik i dugogodišnji odbornik Janko Jurković, zatim, 1. kolovoza, predsjednik Ivan Kukuljević, jedan od prvih i najzaslužnijih Hrvata svoga vremena, a odmah za njim, 6. kolovoza, i dugogodišnji tajnik, potpredsjednik i odbornik Adolf Veber.

Izabran u takvu trenutku za predsjednika Matice hrvatske, Tadija Smičiklas prosljedio je istim putem kojim je Maticu hrvatsku vodio Ivan Kukuljević, a to je, reklo bi se, bio najbolji izbor od svih koji su mu se nudili. Jer Kukuljevićev put bio je uvelike izgrađen i njego-

vom pomoću, pa je on dakle bio i njegovo opredjeljenje. Zorno se to pokazalo, upravo oživotvorilo, izgradnjom Matičine palače. Kukuljević i Smičiklas bili su u povijesti Matice hrvatske predsjednici-graditelji. Kukuljević je započeo gradnju i priveo kraju jedno krilo zgrade. U tome je, kao što smo već vidjeli, uvelike sudjelovao i Smičiklas. Sada je on kao predsjednik nastavio započeto djelo i poduzeo izgradnju drugoga dijela palače. Gradnja je započeta 1891. i završena već sljedeće godine. Ta zgrada je stvarni, materijalni dokaz, da Smičiklas nije samo nastavio nego i dovršio Kukuljevićevo djelo.

I drugi veliki pothvat, započet u Kukuljevićevo doba, u kojem je Smičiklas sudjelovao od samoga početka, sada se pod njegovim, Smičiklasovim predsjedništvom, počeo i realizirati. To je edicija hrvatskih narodnih pjesama. Prva knjiga junačkih pjesama, u redakciji Stjepana Bosanca i Ivana Broza, izašla je u izdanjima Matice hrvatske 1896. godine.

Kao Kukuljević, bio je i Smičiklas veliki zagovornik i ljubitelj knjige, i već ta osobina kvalificirala ga je za prvo mjesto u Matici hrvatskoj, na kome se sada našao. Vjerna svojoj osnovnoj zadaći, poticana velikom privrženošću i odanošću knjizi predsjednika Smičiklasa, Matica hrvatska razvila je sada, može se reći, pravi kult knjige, književnosti i književnika. Broj Matičinih izdanja, koji je ranije iz godine u godinu varirao između osam i deset, stabilizirao se sada na zamjetnih dvanaest naslova godišnje, a u pojedinim godinama dosezao je i petnaest naslova (1896., 1899.); u Matičinim izdanjima izlazila su mnoga djela gotovo svih živih hrvatskih književnika, od Gjalskoga i Kumičića, Novaka i Leskovara, do Tomića i Cara Emina, Vojnovića i Tresića Pavičića, Harambašića i Kranjčevića, ali i pisaca koji nisu (bili) velikani, ali su vrijedni i valjalo ih je preporučiti, kao što su bili Vodopić, Hranilović, Osman-Aziz, Badalić, Mulabdić i niz drugih. Naročito je Smičiklas inzistirao na ponovljenim izdanjima hrvatskih književnika prethodnih razdoblja, ispravno tvrdeći, da hrvatski čitatelj mora uvijek imati mogućnost da njihove knjige kupi i čita; pa su tako izlazila tih godina djela Demetra, Preradovića, Nemčića, Bogovića, Šenoe. Matičino nakladništvo sve je manje improvizacija, a sve više, i sve vidljivije, smišljena kulturna politika.

Požrtvovnost i ustrajnost Matičine uprave pod Smičiklasovim vodstvom aktivirala je brojno Matičino članstvo, što je pridonosilo jačanju i širenju Matičina utjecaja u javnosti, povećanju čitateljske publike i njezinu sve življem zanimanju za knjigu uopće a Matičinu knjigu napose. O tom uvjerljivo govori podatak (koji iznosi Jakša Ravlić u svojoj knjizi *Matica hrvatska 1842-1962*, Zagreb, 1963.), da je devet knjiga, što ih je Matica tiskala 1892. godine, izašlo u 81.000 primjeraka, što znači da je svaki naslov tiskan u nakladi od 9.000 primjeraka. Podatak sam po sebi zanimljiv, pogotovo ako se zna da naši suvremeni nakladnici ni prije Domovinskog rata nisu mogli postići veće naklade od dvije-tri tisuće primjeraka jednog naslova. Samo iznimno knjige su posljednjih dvadesetak godina izlazile u nas u nakladi od pet tisuća, a zaista sasvim iznimno u deset tisuća primjeraka. Ali je još zanimljivije, i gotovo nevjerojatno s obzirom na današnja iskustva, da su sve te knjige bile prodane preko Matičinih povjerenika diljem Hrvatske, pa je bilo mnogo čitatelja izvan Matičina članstva, koji su ih željeli kupiti, a nisu mogli. Zato *Obzor* predlaže Matici hrvatskoj,

da se sve te knjige ponovno tiskaju. "Drugo izdanje Matičinih knjiga", piše *Obzor*, "bila bi svečana manifestacija hrvatskog naroda u Matici hrvatskoj o 50-godišnjici njezina blagoslovljena rada."

Da su u ono doba imali običaj obilježavati proslavama svaki imalo značajniji događaj u svojoj djelatnosti, ili svaki veći uspjeh, Matica hrvatska svakako bi 1895. godine proslavila izlazak milijunte knjige u svojoj nakladi. Ali su ljudi u ono doba, čini se, više radili a manje slavili. Njihov samoprijegor bio je veći od želje za isticanjem. Zato je i ovaj događaj, nipošto beznačajan u povijesti Matice hrvatske, prošao posve nezapaženo. Jedino je Smičiklas u svome predsjedničkom govoru na glavnoj skupštini, 23. lipnja te iste 1895., mogao sa zadovoljstvom konstatirati: "Naše društvo, hvala Bogu, može kazati već po samom ogromnom broju svojih članova, da sjedi u srcu svega naroda, da svaku sreću Matice i svaku nezgodu osjeća i najbolji dio naroda. To nam podaje veliku utjehu, jer vidimo, da narod hrvatski postaje društvo svjesno, koje osjeća živu potrebu za jedinstvenim snažnim napretkom, dostojnim imena i časti jednoga napredujućega naroda."

Još jedan Smičiklasov predsjednički govor ostat će zapamćen po onome što je rekao o hrvatskim narodnim pjesmama. Na glavnoj skupštini 20. lipnja 1897., obavijestio je da će hrvatske narodne pjesme biti priređene "po najboljim zakonima nauke", pa je to i objasnio: "Svaka pjesma ima da dobije svoj životopis. Dakako da se ono najslabije naslućivanje o porodu pjesme preda ljubopitljivoj nauci, to bi krasno bilo, ali to se ima ostaviti samoj nauci, da izradi. Mi ovdje kazujemo samo život pjesme i kuda i kako se pjeva." A onda je došla riječ i na sami naslov *Hrvatske narodne pjesme*: "Slušamo i čitamo", rekao je Smičiklas, "da je taj naslov nekim od naše braće Srba zazoran. A kako smo [ih] mi mogli nasloviti? Mi vjerujemo, da ima Hrvata, da ima narod hrvatski [...]", objasnio je sasvim jednostavno, pa iako je u nastavku ovoga citata izražavao i misli o Srbima i Hrvatima koje su već tada bile dubiozne jednom dijelu hrvatskog naroda, a danas su zaista povijesno sasvim prevladane, Smičiklasova su polazišta u praktičnom djelovanju bila svakako na korist Hrvatske i hrvatskog naroda, njegove svijesti i kulture.

Već sredinom devedesetih godina među književnicima u Matici hrvatskoj sazrijeva ideja o zasebnom društvu hrvatskih književnika. Možda je upravo Smičiklas i potakao tu misao u svome govoru na glavnoj skupštini 23. lipnja 1895. Izjavio je tada, da je Matica hrvatska, gradeći sjeverno krilo svoga doma, s više manjih dvorana, mislila upravo na potrebe književničkog, ali i drugih strukovnih društava - liječnika, šumara, inženjera, pravnika. Otada je zamisao rasla, a uz djelatne poticaje predsjednika Matice hrvatske. Na glavnoj skupštini 26. lipnja 1898. Smičiklas je svoj predsjednički govor najvećim dijelom posvetio hrvatskoj književnosti i njenu procvatu. Ustvrdio je tada, a činjenice su to potvrdivale, da je hrvatska beletristika našla jako uporište u Matici hrvatskoj, te da je preporod Matice hrvatske donio novu epohu za našu beletristiku. "Mnogo se je novih radnika", rekao je, "javilo prvi put u Matici, koji dadoše već obilne plodove i podaju lijepih nada za budućnost. Ako li su već do sada stvorili čitajuću publiku, stekli su si veće zasluge negoli

svi njihovi predšasnici za sto godina." Književnom povjesniku posebice je zanimljivo, pa i važno, ono što je Smičiklas dalje govorio o zadaćama hrvatske književnosti i njezinoj otvorenosti za sve moderne književne struje, koje joj dolaze iz svijeta. Tim mislima kao da je najavio budući sukob "starih" i "mladih" i anticipirao Arnoldova stajališta, koja su izražavala konzervativizam. Ali ćemo to u ovoj prigodi zaobići i ostaviti za neku drugu, pogodniju priliku. Nego ćemo nastaviti, da je Smičiklas i na sjedećoj skupštini, 29. lipnja 1899., ponovno isticao hrvatske književnike i odao im priznanje kao članovima Matice hrvatske, koji su najviše zaslužni za njen napredak. "Prva hvala ide književnike", rekao je, "koji svoje trudove u Maticu prilože." Nisu sve radnje jednake, ali sve vodi jedna misao: "doprinesti svijesti i duševnomu napretku naroda hrvatskoga. Neka još uvaži naš narod, da Vi, gospodo književnici, ne živite od književnog rada i ne možete živjeti, kako živu sretniji vaši drugovi kod velikih naroda, pa će vam još više biti zahvalan cijeli narod za vaš veliki trud." Ponovio je, da je Matica hrvatska, gradeći svoj dom, predviđala da se u njemu smjeste sva hrvatska stručna i kulturna društva. Pa iako njihovo osnivanje nije uspjelo onako kako se očekivalo, još uvijek ostaje nada da će uspjeti društveno organiziranje književnika. Time je dao još jedan, ovaj put odlučan poticaj, da se priđe i konkretizaciji ove zamisli.

I doista: već u rujnu iste godine sastaje se prvi put krug Matičinih odbornika i književnika, koji se, uz djelatno sudjelovanje Smičiklasovo, dogovaraju o pripremama za osnutak Društva hrvatskih književnika. Uslijedili su i novi sastanci i dogovori, a rezultat je poznat: 17. ožujka 1900. vlada je odobrila ponuđena pravila i Društvo hrvatskih književnika je osnovano, da kažemo malo patetično ali doslovce istinito, kao čedo Matice hrvatske i plod višegodišnjih osobnih nastojanja Tadije Smičiklasa.

Govorom o *Vienču*, hrvatskom književnom časopisu slavne tradicije, koji je Matica hrvatska upravo tih dana ponovno preuzela kao vlasnik i nakladnik, na godišnjoj skupštini 22. srpnja 1900., Smičiklas je dao završni naglasak svome 12-godišnjem predsjednikovanju u Matici hrvatskoj. Na idućoj skupštini, godinu dana kasnije, 21. srpnja 1901., odstupio je s predsjedničkog mjesta, jer je krajem prethodne godine bio izabran predsjednikom Akademije. U znak priznanja njegovu radu, Matica hrvatska proglasila ga je tada svojim počasnim članom.

Možda će, potkraj ovog izlaganja, biti zanimljivo reći i to, da je Smičiklas cijelo vrijeme svoga predsjednikovanja u Matici hrvatskoj obavljao i dužnost tajnika Akademije, a s tim u svezi dodajmo neku riječ i o tradicionalnim nitima koje vežu Akademiju i Maticu hrvatsku.

Kad je osnovana Akademija, postojala je namjera da se Matica hrvatska stopi s njome u jednu ustanovu. Do toga srećom nije došlo, jer su njihove zadaće, a time i programi, doduše srodni ali ipak bitno različiti. Komplementarni, a ne identični. Njihovo sjedinjavanje ne bi koristilo ni Akademiji ni Matici. Pa kad se od toga odustalo, došlo je do tjesnih međusobnih odnosa, osobito u personalnom smislu. Smičiklas nije bio prvi član Akademije,

koji je bio na njezinu čelu. Prije njega bili su to predsjednici Matice hrvatske Matija Mesić i Ivan Kukuljević, te potpredsjednici Adolf Veber i Janko Jurković, a poslije Smičiklasa bili su članovi Akademije predsjednici Đuro Arnold, Dragutin Domjanić i Albert Bazala, koji je, kao i Smičiklas, nakon predsjednikovanja u Matici hrvatskoj bio i predsjednik Akademije, pa je upravo pod njegovim predsjedništvom Akademija izglasala zaključak da svoje tadašnje jugoslavensko ime zamijeni hrvatskim – što Banska vlast bana Šubišića, kao što se dobro zna, nije sankcionirala.

I u razdoblju poslije Drugoga svjetskog rata petorica predsjednika Matice hrvatske, redom jedan za drugim, bili su članovi Akademije: Gustav Krklec, Jakša Ravlić, Hrvoje Iveković, Ljudevit Jonke i Petar Šegedin, a članovi Akademije bili su i neki potpredsjednici tih godina. Htio sam, ovako kratko, ilustrirati ovu personalnu svezu između Akademije i Matice hrvatske, kako bi naša tema, na znanstvenom skupu koji je organizirala Hrvatska akademija, bila još utemeljenija i opravdanija.

U svojoj 150-godišnjoj povijesti Matica hrvatska imala je dvadeset i jednog predsjednika, od kojih trojica zaista zaslužuju da ih nazovemo velikim predsjednicima. To su grof Janko Drašković, Ivan Kukuljević i Filip Lukas. Prvi je Maticu hrvatsku osnovao i poveo smjerom koji je opravdao njen osnutak; drugi ju je reformirao u trenutku, kad joj je zaprijetila kriza; treći ju je uspješno stabilizirao i sigurno vodio između Scile i Haribde u godinama žestokih ideoloških konfrontacija u redovima hrvatske inteligencije. Ovoj trojici velikih predsjednika sasvim su se približili Ljudevit Jonke i Tadija Smičiklas.

Matica hrvatska je brod koji nikada nije uživao u plovidbi mirnim morem. Naprotiv, uvijek su taj brod valjali ponekad i olujni valovi, prijeteci mu da ga razbiju i potope. Vjerojatno ne moram ni dokazivati ovu tvrdnju. Kao spomenuta trojica velikih predsjednika Maticinih, i Smičiklas je znao kako Maticu hrvatsku valja voditi da bi ona bila korisna svima, da bi bila društvo svih Hrvata. Premda je bio i politički djelatnik, pa je kao član Neodvisne narodne stranke bio u dva navrata i zastupnik u hrvatskom Saboru, Smičiklas je znao kako taj brod pošteđjeti od podvodnih političkih grebena. Znao ju je očuvati od svake, pa i vlastite političke i stranačke opredijeljenosti. Samo stabilan, uravnotežen čovjek mogao je imati toliko praktične mudrosti.

Po tome je Smičiklas nedostizan uzor i mnogim našim suvremenicima.

Dubravko Jelčić

Tadija Smičiklas and *Matica hrvatska*

S u m m a r y

In this study author considers the relations between Tadija Smičiklas and the organisation *Matica hrvatska*, which started in 1873 when he became the member of this institution. In 1879 the second, and in 1882 the first volume of his *Povijest hrvatska* [Croatian History] were published and edited by *Matica hrvatska*. During the next few years the connections between him and the *Matica* became stronger, especially after he wrote *Povijest Matice hrvatske* [History of the *Matica hrvatska*]. Tadija Smičiklas had various functions in *Matica hrvatska*, first as its secretary, then as the member of the committee, and finally, from 1889, as its president. During his presidency the building of the palace of *Matica hrvatska* was finished in 1892. During that period a number of various scientific and literary publications connected to Croatian history and literature were published by *Matica hrvatska*. The period of his presidency was also marked by an increasing number of members of *Matica hrvatska*. In 1901 Smičiklas resigned from the presidency over this institution, since, in the previous year, he was elected the president of the Academy.